

ב"ה

הלכות יום כיפור בעידן הקורונה

ד' תשרי תשפ"א

כפרות

א. מי שנמצא בבידוד ואינו יכול לילך ולעשות מנהג כפרות באשמורת הבוקר בערב יום הכיפורים במקומות אשר שוחטין אותו מיד - יכול לעשות זאת במשך עשרת ימי תשובה, ע"י שיביאו לו תרנגול להבית. ואם אין אפשרות כזה, אם יש לו בבית אקווריום דגים או יכול להשיג דגים חיים יעשה על דגים חיים, דג זכר לזכר ונקבה לנקבות, וכפי שהעיד באלף המגן (סי' תרה סקי"א) "וכן נהגו הרבה לומדי תורה ליקח דגים לכפרות". ואם אין לו אפשרות גם לזה, יכול לעשות במעות, והמעות יהיו כפי ערך הכפרות (סדר קידוש ותפלות לר"ה-שמח"ת, קה"ת תש"ד. חיי אדם כללל קמג ס"ד).

טבילה במקוה

ב. מבואר בשו"ע (סי' תרו) שבערב יום הכיפורים נוהגין לטבול במקוה כשרה קודם תפילת מנחה, ואפי' אבל בתוך השבעה מותר לטבול סמוך לערב.

ג. מי שנמצא בבידוד ואינו יכול לילך למקוה כשרה של מ' סאה - אם יש לו אפשרות לטבול במ' סאה שאובים שהומשך, יטבול בזה. ואם גם זה לא שייך ויש לו בריכה עם מים שאובים המכונסים בקרקע, יטבול שם.

ד. ואם גם זה אין לו - אפשר לטהר את עצמו ע"י שפיכת תשעה קבים מים (שוע"ר סי"א) שהוא 12 1/2 ליטר מים [ויש שהחמירו לשפוך 20 ליטר מים], דהיינו שישפוך אפי' מב' או ג' כלים (אבל לא יותר מג' כלים) על ראשו, ידיו וכל גופו, וישפוך מכלי השני קודם שיפסיק משפיכת כלי א'.

ה. ואפשר גם ע"י עשיית מקלחת לבערך 3 דקות. אבל לא לטבול בתוך מים בין אם הם בכלי או בקרקע דכל שהוא דרך טבילה בעינין דוקא ארבעים סאה ובקרקע כשאר טבילות. וי"א דאם נכנס חציו לאמבטיה ועל חציו גופו שמחוץ שפכו עליו ט' קבין מועיל גם כן (שו"ת מחשבות בעצה סי' ה).

ו. בעת שפיכת הט' קבין יעמוד זקוף ויניח את שתי ידיו על לבו ברווח קצת ולא ידחק אותם בחיבוק הרבה כדי שיבואו המים בכל מקום (משנ"ב סי' פח סק"ד בשם המטה אפרים). וראוי להרטיב פס רגלו מתחת העומדת בארץ כדי שיבואו אח"כ המים על גופו ועל פס רגלו ממעל יהיה חיבור עם המים שעל פס רגלו אשר מתחת ויהיה כאלו על כל גופו באו המים אפילו מתחת רגליו שנוגעות בקרקע.

ז. ראוי לעמוד תחת הברז בעוד שהוא סגור ואח"כ יפתחנו (לחוש לדעת הראב"ד דבענין כוח גברא. אולם ראה שו"ת תשב"ץ ח"א סי' קא דהראב"ד מיירי רק בזמן שהיתה תקנת עזרא ולא כשבטלה כבר).

ח. אם הטילו על חציו הגוף ט' קבין, ואח"כ על חציו השני ט' קבין י"א דמועיל אף שהיה הפסק באמצע (שירי טהרה סי' קצח סי' י. וראה גם בהגהות חכמת שלמה סי' פח).

ט. ואפ"י לתוספת טהרה י"א דמועיל ט' קבין (ראה תשב"ץ סי' קכב דיני עיכ"פ ובספר מעבר יבק מאמר ה' אמרי נועם פי"ח). ואם כל הנ"ל לא שייך יש ללמוד משניות טהרות ומה טוב במס' מקוואות כפי שכותב הרבי זי"ע (אגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"ט רנג).

י. נכון לרחוץ ולחפוף את עצמו במים חמים קודם הטבילה וליטול הצפורניים ולדקדק בחציצה בטבילה זו (כ"כ בשלה"ק ובמט"א ס"ח).

המתפלל בבית הכנסת

יא. במקום שאנשים לא יבואו לבית הכנסת מפחד המחלה רק אם יבדקו חום המתפללים לוודא שאין הם חולים – מותר לעשות כן ע"י גוי.

יב. במקומות שיש להם מספר מוגבל של שעות שיכולים לבוא לבית הכנסת, כדאי שיתפללו בביתם תפילת שחרית, ויבואו למוסף ולנעילה, ויקצר במנגינות ובדרשות.

יג. ואם יש הגבלות במספר המשתתפים בהמנין, יעשו שנים או שלשה מנינים. ואם אין מי שיכול להתפלל לפני העמוד ויתבטל חזרת הש"ץ ע"י זה, יכול מי שכבר התפלל במנין אחד להתפלל גם במנין השני חזרת הש"ץ.

יד. אין חיוב לעמוד כל פעם שפותחים את הארון הקודש.

טו. חולה שצריך לאכול פחות מכשיעור, עדיין יכול להיות שליח ציבור ולעלות לתורה.

טז. במקומות שמחלת הקורונה עדיין משתולל, ונגע במקומות ציבוריים שיש חשש מגע וירוס, מותר לרחוץ את הידים בסבון נוזלי, כיון שאינה רחיצה של תענוג אלא לצורך רפואה. אבל יותר טוב לשטוף את הידים עם אלקוהול או purell hand sanitizer או באלכוה'ל, בלי מים אם אפשר. אבל אין לרחות את הידים אם לא נגע במקומות שיש חשש וירוס, רק רוצה לשטוף הידים כאמצעי למניעת המחלה.

המתפלל בביתו ביחידות

יז. גם חולה שמתפלל בבית או בבית הרפואה ילבוש קיטל לתפילה. ומעיקר הדין מותר להשתין מבלי לפשטו, אבל המנהג להחמיר שלא להכניסו לבית הכסא. ולחולה שקשה לו לפשטו אפשר להקל להשתין בזה.

יח. המתפלל בביתו ביחידות, יכול לומר "כל נדרי" שהרי אין זה התרה על הנדרים שעבר אלא הוא מסירת מודעה על הנדרים שידור ואין צריך בי"ד של שלשה אנשים.

יט. כשאומר פיוטים לאחר התפילה אין הוא אומר "א-ל מלא רחמים" מכיון שאין אומרים י"ג מדות הרחמים ביחידות. ואם הוא רוצה יכול לומר השלש עשרה מדות עם הניגון והטעמים כקורא בתורה. ונכון שימשיך "ונקה לא ינקה... ועל רבעים". וידלג על הבקשות שאומרים בארמית.

כ. "וצריך כל יחיד לומר יו"ד וידויים ביוה"כ לפחות, ד' בארבע תפלות וד' בחזרת הש"ץ, ושתי פעמים אחד במנחה ואחד במעריב, כנגד י"פ שהיה כ"ג מזכיר את השם ביוה"כ" (משנ"ב סי' תרכ"ב). ולכאורה זה לא שייך כשמתפלל ביחידות בביתו.

כא. המתפלל תפילת מוסף בביתו ביחידות, ויש לו בבית רצפת אבנים – יש להקפיד לשטוח על הרצפה איזה בגד או נייר בכדי להפסיק בין פניו לרצפה דאסור להשתחוות על רצפת אבנים. אבל א"צ לכסות את מקום הברכיים.

כב. חולה או מי שנמצא בבידוד – יאמר "יזכור" בביתו (שו"ת דודאי השדה סי' יב), וכן אב הרחמים.

כג. המתפלל ביחידות בבית אין צורך לתקוע לילך אצלו לתקוע בסוף תפילת נעילה (מועד לכל חי סי' יט אות קד).

תענית

כד. מי שהיה חולה מאוד במחלת הקורונה ועדיין לא התאושש ומרגיש חלש מאוד, או שהוא עדיין על חמצן אפי' רק באופן ארעי כגון בלילה וכדומה, או שיש לו אברים הפנימיים שעדיין לא מתפקד כראוי, או שיש לו blood clots, לא יתענה, ויתחיל לאכול לשיעורים, ואם זה לא יספיק לו יאכל כרגיל. אבל אם יש לו רק קצת חולשה מהמחלה שעבר, יתענה כרגיל.

כה. וכן הדין במי שהוא עכשיו חולה קורונה ויש לו חום או מרגיש חולשה גדולה או שיש לו קוצר נשימה, לא יצום וישתה פחות מכשיעור. אבל אם רק נאבד לו חוש הטעם או הריח חייב לצום כרגיל. ואם בהמשך היום מרגיש חולשה גדולה שאינו רגיל בשאר השנים, ישתה פחות מכשיעור.

"שיעורים", גדרו, פרטיו והלכותיו

כו. אף שאסור מן התורה לאכול ולשתות אפילו משהו ביוהכ"פ, מ"מ אין חיוב כרת אלא באוכל שיעור של "ככותבת" ושותה "כמלוא לוגמיו", תוך זמן של "כזית בכדי אכילת פרס". לכן, אם יש מצב שחולה שעפ"י הוראת הרופא מספיק לו לשתות רק פחות משיעור, או לאכול רק פחות מכשיעור, מותר לאכול או לשתות רק פחות מכשיעור דבאכילה ושתייה כזו לא נעקרה התענית לגמרי.

כז. שיעור "אכילה פחות מככותבת" הוא נפח של כ-30 גרם והוא בערך Once 1. ואם זה לא מספיק יעלה ל-38 גרם.

כח. כדאי לאכול מאכלים שיש לו הרבה calories כגון דברים שמנים כמו גבינה, ביצים או שוקלאד.

כט. שיעור שתייה "פחות מכמלוא לוגמיו" הוא נפח של כ-40 גרם מים באדם בינוני 1.35 Ounces. [ומן הראוי לכתחילה שימדוד החולה עצמו שיעור מלא לוגמיו שלו לפני יוהכ"פ, שימלא פיו מים כדי הבלטת לחי אחת, ויפלטם לתוך כלי עם מדידה, וביוהכ"פ ישתה פחות מכמות זה בכל פעם שיצטרך]. ואדם קטן יחמיר כשיעור 32 גרם משקה.

ל. כדאי לשתות משקה שיש לו הרבה calories כגון חלב או מיץ תפוזים או שאר משקאות מיוחדות עם Electrolytes. ולא קאווע או משקים מתוקים מגוזזים.

לא. שיעור "כדי אכילת פרס" הוא מעיקר הדין 7 דקות (כדעת הצ"צ), אבל מחמירין שהוא 9 דקות אם אפשר (כדעת החת"ס). [ולעת הצורך מקילים בפחות מזה כלומר 6, 5, 4, 3, עד במקום צורך גדול אפשר להקל עד 2 דקות].

לב. בנוגע לשתייה בשו"ע רבינו כותב דעיקר כהדיעה שהוא כדי שתיית רביעית שהוא בערך 10 רגעים. אבל הוא כותב להחמיר אם אפשר כהדיעה שהוא בכדי אכילת פרס. אבל יכולים להקל בזה כהשיעור אכילת פרס של 4 דקות.

אם רוצים להקל להחולה לידע השיעורים בקיצור כדאי לומר להם: שישתו בכל 5 דקות משקה, ולאכול בכל 10 דקות מאכל.

לג. השיעורים נמדדים לפי נפח, לכן צריך החולה להכין לעצמו כוסית קטנה עם המידות הנ"ל, בערב יום כיפור, וכל תכולה שנכנס בתוכו, זה הוא השיעור המותר לו. ואל יסתמך לשער לפי אומדן דעתו כי בקל יוכל לטעות בזה].

לד. מותר לשקול ולמדוד שיעורים אלו ביום הכיפורים. אך טוב ורצוי לעשות זאת ערב יום הכיפורים.

לה. אין אכילה ושתייה מצטרפים כאחד.

לו. נמצא, שחולה שמוותר לו לאכול ולשתות רק פחות מכשיעור, יכול לאכול כמות אוכל של כוסית המכיל 30 גרם נפח מים, ולשתות כמות נוזלים של כוסית המכיל 40 גרם נפח מים, ולאחר תשע דקות מסוף האכילה הראשונה יכול לאכול שוב פעם את השיעור הנ"ל. ולגבי שתייה לאחר 4 דקות.

לז. ואם לפי חוות דעת הרופא והוראת הרב לא די לו בנוזלים כשיעור זה, יצמצם זמן ההמתנה בין שתייה לשתייה כפי הצורך עד ל-2 דקות. ואם גם זה אינו די לו, ימתין 10 רגעים [כשיעור שתיית רביעית] בין שתייה לשתייה. ואם עדיין זה אינו מספיק עבורו, ישער עד שיעור של 56 גרם משקה. ואם גם זה עדיין אינו מספיק, ישער עד 80 גרם משקה. ואם גם בכך אינו מסתפק, שותה רגיל כדרכו. והכל כמובן רק עפ"י הוראת הרופא והכרעת הרב.

לח. וכן לענין כמות האוכל, אם לפי דעת הרופא לא די לו בשיעור הנ"ל, יוכל להוסיף עד 38 גרם. ואם גם זה לא די לו, יצמצם בזמן ההמתנה בין אכילה לאכילה, עד 2 דקות. ואם גם בזה לא די לו, יאכל כרגיל. והכל כנ"ל לפי הוראת הרופא והכרעת הרב.

לט. היתר אכילה ושתייה פחות מכשיעור, הוא רק בכמות שהרופא והרב ציווה עליו לאכול ולשתות, אבל אין לאכול ולשתות סתם ככה יותר מכמות זו אפילו פחות מכשיעור. וכן צריך החולה לקבל הוראת היתר הן על השתייה והן על האכילה. כי בהרבה מקרים מספיק לו רק השתייה.

מ. הגדרת אוכל ומשקה לענין השיעורים – כל דבר קרוש ויציב, כמו חמאה, גבינה וכדומה, נחשב כאוכל. ודבר נוזל כמשקה, נחשב כמשקה. ויש כמה דברים שדנו בו הפוסקים, כגון יוגארט וצריך להחמיר שלא לצרף לא עם אכילה ולא עם שתייה.

מא. השורה פת או עוגה ושאר מאכלים במשקה, הרי כל הנוזל הנבלע בפנים נחשב כמאכל, ומצטרף לשיעור של 30 גרם. כמו כן, כל הממרחים המרוחים על המאכל – אף שמצד עצמו הוא נוזל – דינו כאוכל ומצטרף לשיעור של 30 גרם.

מב. חולה האוכל בשיעורים, אינו מברך ברכה ראשונה רק פעם אחת בתחילת אכילה או שתייה הראשונה, ואינו חוזר ומברך שנית כל זמן שלא הסיח דעתו ולא שינה את מקומו מהאכילה והשתייה. וכן לא יברך ברכה אחרונה.

מג. באופן שאם כשישאר החולה במיטה כל היום בחדר קריר יהיה ביכולת לצום, אז ישאר במטה כל היום אפי' על חשבון התפילה וכל-שכן על חשבון תפילה בציבור. וכן אם בכדי לאכול רק פחות פחות מכשיעור יצטרך להישאר בבית ולא ללכת לבית הכנסת, אכילה פחות מכשיעור עדיף מתפילה בציבור.

מד. חולה שמרגיש חלשה ועלול להסתכן ויצטרך לאכול, ואם יתרחץ במים קרים יוכל לצום – יתרחץ במים קרים ואל יאכל.

ונסיים בתפילת אבינו מלכינו כלה דְּבָר ... מנע מגיפה מנחלתך, ונזכה כולנו לגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה ולשנת א'ראנו פ'לאות בביאת גואלינו במהרה בימינו ממש.